

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

PRZEDMIOT JĘZYKOZNAWCZY (do wyboru)

(II rok, semestr 3 zimowy, 30 godzin ćwiczeń)

Prof. dr hab. Artur Rejter
Stylistyka historyczna

Celem jest zaznajomienie studentów ze stylistyką historyczną jako jednym z obszarów językoznawstwa. Tematyka zajęć skupiona jest na wybranych odmianach funkcjonalnych polszczyzny. Studenci nabierają umiejętności analizy stylistycznej tekstów reprezentujących różne okresy rozwoju polszczyzny oraz rozmaite jej odmiany (potoczna, urzędowa, naukowa, artystyczna, dydaktyczna itd.). Omawiane są różne formy i strategie komunikacyjne, rozmaite środki stylistyczne i zabiegi tekstowe i dyskursywne służące komunikacji w określonych sytuacjach. Analizy obejmują wybrane teksty i gatunki, np.: testament, zielnik, anegdota, facecja, list, reportaż, na poszczególnych etapach ich rozwoju. Główny nacisk zostaje położony na kwestie kształtowania się sprawności komunikacyjnej języka jako środka wykorzystywanego w różnych sytuacjach i kontekstach. Przemiany odmian stylistycznych obserwowane są na tle przemian kulturowo-społecznych z uwzględnieniem szeregu czynników, takich jak przeobrażenia mediów, zmiany obyczajowości, wzrost świadomości wspólnotowej itp.

Wybrana literatura:

podstawowa:

T. Skubalanka: *Historyczna stylistyka języka polskiego. Przekroje*. Wrocław 1984.

H. Kurkowska, S. Skorupka: *Stylistyka polska. Zarys*. Warszawa 1959.

Malinowska E., Nocoń J., Żydek-Bednarczuk U., red.: *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*. Kraków 2015.

E. Ostrowska: *Z dziejów języka polskiego i jego piękna. Studia i szkice*. Kraków 1978.

A. Wilkoń: *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Katowice 2000.

Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje. Red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz. Warszawa 2003.

Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin 2001.

uzupełniająca:

S. Dubisz: *Język – historia – kultura (wykłady, studia, analizy)*. Warszawa 2002.

D. Kozaryn: *Kształt stylistyczny Rozmyślań dominikańskich na tle innych pasji staropolskich*. Szczecin 2001.

L. Przymuszała: *Struktura i pragmatyka Postylli Samuela Dambrowskiego*. Opole 2003.

„Język Artystyczny”. T. 1-17. Katowice 1978-2020.

A. Rejter: *Kształtowanie się gatunku reportażu podróżniczego w perspektywie stylistycznej i pragmatycznej*. Katowice 2000.

A. Rejter A.: *Leksyka ekspresywna w historii języka polskiego. Kulturowo-komunikacyjne konteksty potoczności*. Katowice 2006.

T. Skubalanka: *Podstawy analizy stylistycznej. Rozważania o metodzie*. Lublin 2001.

E. Umińska-Tytoń: *Polszczyzna potoczna XVIII wieku*. Łódź 1992.

Wybrane artykuły z czasopism językoznawczych i monografii wieloautorskich.

dr Wioletta Hajduk-Gawron
Kulturowe i etniczne aspekty języka

Przedmiot służy wskazaniu innych aspektów języka niż jego rola komunikacyjna. Jednym z nich jest etniczność, drugim funkcja kulturowa – a właściwie przenikanie się ich obu w różnych sytuacjach i aktach komunikacyjnych. W czasie zajęć będziemy próbować ustalić definicję etniczności i jej odbicia w języku, zastanowimy się, czym jest mniejszość: etniczna i narodowa, zajmiemy się pojęciem ligwakultury, językowym obrazem świata oraz międzykulturowością i transkulturowością. Będziemy dyskutować o

kulturowych wyznacznikach tożsamości w języku: tradycyjnych nazwach i ewentualnej ich zastępowalności, etykietach i zachowaniach językowych w kulturach wysokiego i niskiego kontekstu, nazwach kulinariów, stereotypach i autostereotypach. Będziemy analizować językowe obrazy świata w języku polskim i przejawy grzeczności językowej w języku polskim oraz w innych językach. Porównywanie i analizowanie ułatwią bezpośrednie kontakty z przedstawicielami innych kultur i języków.

dr hab. Aleksandra Niewiara, prof. UŚ ***Gramatyka porównawcza języków słowiańskich***

Zajęcia przeznaczone są dla osób zainteresowanych badaniami historycznojęzycznymi oraz komparatywnymi, a także dla tych, którzy są uwrażliwieni na wspólnotę słowiańską. Z zagadnień historyczno-kulturowych akcent położony jest na odmiennosc dwóch typów tradycji – łacińskiej i starocerkiewnej – w językach i kulturach słowiańskich oraz na porównawczą prezentację sytuacji poszczególnych języków słowiańskich w przeszłości i dzisiaj. Student zapoznaje się z ważniejszymi różnicami fonetycznymi między językami grup wschodniej, zachodniej i południowej Słowiańszczyzny wynikającymi z odmiennosci rozwojowych tych języków od etapu prasłowiańskiego. Podczas zajęć student poznaje alfabety słowiańskie: cyrylicę, głagolicę, rosyjską grażdankę, kształci umiejętność czytania oryginalnych tekstów słowiańskich. Ostatecznym celem zajęć jest osiągnięcie przez studentów umiejętności odczytywania tekstów słowiańskich pisanych w alfabetach niełacińskich; zdobycie wiedzy pozwalającej na identyfikację wspólnego słownictwa słowiańskiego, a w konsekwencji: podstawowego rozumienia tekstów słowiańskich, a także wyrobienie podstawowej wiedzy na temat historii języków słowiańskich.

Literatura podstawowa

Franciszek Sławski: Języki słowiańskie w: Języki indoeuropejskie; red. Leszek Bednarczuk. Warszawa 1988
Leszek Moszyński: Wstęp do filologii słowiańskiej. Warszawa 2006 (lub poprzednie wydanie)

Z. Stieber: Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich [cz.1. Fonologia, cz.2. Fleksja imienna; cz.3. Fleksja werbalna.] Warszawa (kilka wydań).

Literatura dodatkowa

L. Bednarczuk, Kontakty językowe w przedhistorycznej Europie środkowo-wschodniej, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, 2017

T. R. Carlton, Introduction to the phonological history of the Slavic languages. Columbus, Ohio.

T. Lehr-Spławiński, L. Kuraszkiewicz, F. Sławski: Przegląd i charakterystyka języków słowiańskich 1954. [każdy język osobno opisany, cenne opisy historii języków słowiańskich literackich, osobno potraktowane gwary; teksty]

A. Meillet, Wstęp do językoznawstwa indoeuropejskiego, Warszawa 1958.

H. Popowska-Taborska, Z językowych dziejów Słowiańszczyzny. Warszawa 2004

H. Popowska-Taborska, Wczesne dzieje Słowian w świetle ich języka, Warszawa

C. Renfrew, Archeologia i język. Warszawa–Poznań 2001

G. Y. Shevelov, A Prehistory of Slavic, Heidelberg 1964

Z. Stieber: Świat językowy Słowian. Warszawa 1974.

S. Urbańczyk, Dawni Słowianie – wiara i kult. Wrocław 1991.